

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer kedden és péntek.
Á r a :
 Egész évre . . . 6 ft. — kr.
 Félévre . . . . . 3 ft. — kr.
 Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.
 A szerkesztő irodája:
 Nagypiacz 322 szám.
 Lakása: Bolgárszeg 1425 sz.

NEMERE

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:
 4 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr. (1—10 sornyi hirdetés ára mindig 40 kr.) — Bélyegdíj minden igtatáskor 30 kr. — Nagyobbhirdetéseknél alkusz szerint. — Hirdetések fölvetnek a szerkesztőségnek.

Előfizetési felhívás

a „NEMERE“ czimű politikai, közgazdászati és társadalmi lapra.

A „Nemere“ 1873-ban III. évfolyamába lép.

E lapot két év előtt azon elodázhatlan közérrel szülte, miszerént Brassó városi és vidéki magyarságának, továbbá az egész székelyföldnek okvetlenül szüksége van egy közlönyre, mely a nemzetiségi áramlatok közepett minden tekintetben képviselje a magyarság hazafias érdekeit. Ez volt hivatása a „Nemeré“-nek s ezt teljesítette is hiven, minden körülmények közt.

A „Nemere“ megjelenése óta van nyilvános magyar életünk, van magyar közvélemény, van általános magyar politikai önérték, van fokozódott magyar hazafiaság.

A „Nemere“ keletkezése tehát üdvös volt a magyarságnak.

De ép oly szükséges — sőt ráuk nézve mondhatni életkérdés — a „Nemere“ további fenállása, virágzása s minél tágabb körökben terjedése.

A fentnevezett szép vívmányok — megszűnván egyik hathatós előmozdítójuk — nagyobbbrészt ismét eleuyésznének.

Ezt megakadályozni minden magyar hazafinak erkölcsi kötelessége sőt legnagyobb anyagi érdeke is.

Ki körülményeinket ismeri, az ezt könnyen beláthatja.

A „Nemere“ ügyének előmozdítása által tehát alkalma nyílik mindenkinek, a mellett, hogy élvezi a „Nemere“ által nyújtott egyeni előnyöket, hazafias tényt mivelni és ezen nagy hazától félreeső vegyes elemekkel betöltött vidéken nemzeti életünk fejlesztés és erősítéséhez javulni.

Mi magunk ezen hazafias vállalatra a mult évben is rá szánt időnk és erőnk mellett körülményeinkhez képest igen jelentékeny pénzáldozatokat is fordítottunk s most is önzetlen jóakarattal fordulunk a t. cz. közönséghez a lap szellemi és anyagi támogatása ügyében.

Az előbbi szempontból kiindulva a „Nemeré“-t a hazafiaság egyik oltárának tekintjük és minden előfizetést, mint ezen oltárra tett áldozatot lapunkban köszönettel nyilvánítjuk.

Ha a közönség lelkes részvéte mellett az előfizetési pénzekből a kiadások leszámítása után többlet mutatkoznék, azt a brassai magyar olvasó egyesület által meghatározandó hazafias jótékony célra ajánljuk fel.

Bizalommal tesszük az előfizetési iverket t. cz. olvasóink kezébe, remélve hogy ezen nemes ügynek saját körükben buzgó pártolókat szereznek.

Mi magunk mindent megteszünk, hogy a hazának és közönségünknek minél több előnyöket nyujtsunk, és lapunk jelen jó hírnevét, kivált a fővárosi sajtó előtt, tentartsuk.

A „Nemere“ megtartja független, pártszínezet nélküli irányát. Conservativok leszünk mindenben, mi igaz és üdvös és ellenzékiek minden igazságtalan és káros ellen. Polytatni fogjuk harczunkat a nemzetiségünk és jogainkat sőt saját nemzetüket veszélyeztető szász burokratia ellen, de tartozkodunk a személyeskedéstől. *Ömálló cikkekben — mint eddig — megvilágítjuk körülményeinket és viszonyainkat; a hazai és külföldi események megfelelő képét adjuk és különös figyelemmel kísérünk minden érdekeinket illető mozzanatot. Gondoskodunk élvezetes tárczaczikkekről és érdekes helyi rovatról.*

Kiváló gondot fordítunk a lap közgazdászati részére, mire nézve már több értékes gazdasági dolgozatokkal rendelkezünk.

Figyelnünk a közlekedési eszközök állapotára, s a vaspálya mozzanataira.

Brassai áru-tözsédnk, mely lapunkat sok hivatalnál és üzletembernél nélkülözhetlenné teszi, ezután is pontos, hiteles feljegyzéssel hozza a legujabb árakat.

Vidékünkön nagyon elterjedtek a különféle sorsjátékok jegyei. Ezért közönségünknek kedveskedni vélünk, ha a sorjegyek huzásainak eredményét azonnal közöljük.

Ajánljuk továbbá lapunkat, mint városunkat és vidékünket érdeklő hirdetésekre nagyon alkalmast. A négyhasábos garmondsor terét 4 kr-ával számítjuk, minden igtatás után efölött 30 kr. kir. bélyegdíj jár. Nagyobb hirdetéseknel kedvezményt engedünk, s nagyon jutányos áron szerződünk egész évi hirdetésekre.

A kiadást és administratiót szakavatott kézre bízuk, és így a rendről és pontosságról kezeskedhetünk.

A „Nemere“ megjelenik hetenkint kétszer, kedden és pénteken délután nagy ívalakban.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. Félévre 3 frt. Negyedévre 1 frt. 50 kr.

A megrendeléseket kérjük gyorsan (posta utalvány mellett) irodánkba — Brassó, Klastomutcza, Juga-féle ház — intézni.

Legyen ügyünknek olyan sikere, milyent annak fontossága és a mi jó szándéknak és törekvésünk érdemel.

BRASSÓ, 1872 dik év december hó 24-én.

HERRMANN ANTAL,

felgymnasiumi tanár; a „Nemere“ kiadó tulajdonosa és felelős szerkesztője.

A szász egyetem.

Ismerjük a szász universitás 12 pontját, melyeket a Királyföld rendezése körül a belügyminiszter elő határozott terjeszteni a királyföld lakosainak nevében, tehát a mi nevünkben is.

Vajjon melyik magyar hazafi írnia alá ezen feliratot?

De ha hallgatunk ezen ügyben, mely legszentebb érdekeinket illeti, hallgatásunkat beleegyezésnek tekintik.

Mi tehát ünnepélyesen óvást teszünk; tiltakozunk minden kiváltság, minden különlegesség ellen, mely a haza egységét csorbítaná, mely fejlődésünket, nemzeti szabadságunkat korlátozná.

De ezen tiltakozásunknak nyilvános kifejezést is kell adnunk.

Készítsünk határozottan tiltakozó feliratot, írjuk alá mindnyájan, kik az egyenlőség, testvériség és szabadság hivei vagyunk — remélem számunk nagy, sokkal nagyobb mint azoké, kik azon 12 pontban megegyeznek. —

Terjesszük fel felszólalásunkat illetékes helyre, s ha minden törekvésünk daczára is ismét győzne az igazságtalanság, akkor erősítsen ujult harcra azon tudat, hogy megtettük kötelességünket a haza, saját ügyünk és önző kolompotok által elámitott szász testvéreink iránt.

Magyarország közvéleménye mellettünk van. Az összes, különben pártokra hasadt magyar sajtó, egyhangulag szólal fel, ez ügyben is velünk tökéletesen egyetért. Alább kiterjedünk néhány ilyen tiltakozást és intésre; legelőször is közöljük a „Pester Lloyd“-nak egy ide vágó nagyon érdekes cikkét.

Bevezetésül annyit, hogy a „P. L.“ a magyarországi német elem főorgánuma, mely némi összeköttetésben van a kormányval, mely e tekintetben többször vádoltatott germanisatióval.

A fogalmazás a cikket úgy tünteti fel, mintha a szerkesztőségi irodából került volna ki, de több passus sejteli, hogy valamely derék ifju-szász tollából folyt. A mindenesetre nagy jelentőségű cikk a következő:

Pest, decz. 12-én.

Hogy is szól csak a távirida ismeretes definitiója? A távirida valami végtelen hosszúra nyuló szörnyeteg, mely ha például Bécsben a farkára lépnek, Párisban kiált. — Szász barátaink ne vegyék rossz neven, de azon modor, melyet az utolsó időkben elsajátítottak, melyszerént az egész német sajtót felláztatják, ha itthon valami kisértet ijesztgeti őket, mindig ezen nevezetes értelmezésre emlékeztet bennünket. A hasonlat nem talál ugyan teljesen, mert először a szász nemzet Erdélyben nem képez szörnyet karmok és szarvakkal, és másodsor nem nyomja és tapossa őket senki, s általában nem lesz semmi bajok; de mindezek daczára kiabálnak mindenütt idegen földön, Bécsben, Berlinben, Lipésében és Kölnben és mindenhol, a hol német szó hangzik, elnyomatásról, hatalmaskodástól és a hogyan még fájdalomdus nemzetiségek országszerte panaszkodni szoktak. — Hogy tulajdonképen mi bántja, mi nyomja őket, azt mi nem tudjuk és bizonyára ők maguk sem tudják, mert az erdélyi magyarságnak a „német kultura elem“ elleni harcáról való szólalomokat eszes ember csak nem tekintheti komoly oknak. Ha a szászok csak ugyan hiszik,

hogy Erdélyben kulturai küldöttséget kell teljesíteniök, úgy igazságosan nem állíthatják, hogy magyar részről ezen missióban hátráltatnának. A németek szorongatása általán csakis publicistikai bakterek felizgult képzelmeiben létezik, kik a magyar szellem minden mozzanatát a németiség ellen intézett bertalanéji iszonytettként kiabálják a világba. Sőt ha a német cultura missió haladása Erdélyben akadályoztatnék, úgy épen a szászok és csak is ők, kik ezen irányban működnek. A magyar állam a szászok szellemi sajátságainak kevésbé kifejtett környezetekre való kihatása ellen nem emel korlátokat, de ők magok burkoloztak légmentesen elévült municipalis intézményeikbe minden küllemekkel való érintkezés ellen, bele vannak dugva, mint a csiga házában, és gyorsan visszavonják csápjaikat, ha a többi nemzetiségekkel érintkezniök kellene. Lehet-e kulturai közvetítésről szó ilyen körülmények között?

És az aggrály ezen municipalis alkotmányért, mely anachronismusként szögellik ki magyarhon életűs modern intézményei közül, a szászokat ismét rábirta, hogy a lármadobot oly nyomatékossággal pergezzék, hogy köröskörül minden madár vihogva szállt fel. Ez óráig a királyföld rendezéséről szóló törvényjavaslat alig mutatta árnyékát, csak most van alakuló félben, és még sok miveletlen kell keresztyűl mennie, míg a törvényhozás elé kerül. De ez nem akadályozza a szászokat, hogy sötét elősejtelmeknek épen nem gyöngéd szavakban kifejezést adjanak — persze külföldi lapokban. Noha az egész hazai sajtó számukra hozzáférhető, és mi magunk pillanatnyit sem haboznánk, kifejezéseinek, ha nézeteinktől el is térnek, tért engedni, mégis egyáltalán kedvelik, hogy képzelt bubánatukkal külföldi vásárra járjanak. Vajon ez jogszerű, vajon loyális-e tényleg és alakilag? Ugyan mi jogosítja fel az urakat azon feltevésre, hogy a Szilvyminiszterium nemzetiségi létökre tör, vagy hogy ügyeik tárgyalásánál a magyar törvényhozásban a „magyar chauvinismus“ fog uralkodni. Az országgyűlés eddigi magatartása a szászok nemzeti ügyeiben semmiképp sem jogosít fel ilyen pessimismusra. Már maga a tény, hogy a szász municipalis kérdés tárgyalása az általános municipalis rendezés keretéből ki lön emelve és különös törvényhozási munkálat tárgyává tétetett — elegendő a szászokat intézményeik sorsa fölött megnyugtani — ha csak olyan loyálisan vélekednének, milyen loyális a kormány és országgyűlés eljárása.

De épen ez a végzetes dolog! A szászok közt uralkodik a „separatismus“ szelleme, mely sem saját érdekeivel sem az állami egységre való tekintetekkel nem egyezhető meg és hogyha a szász nemzetiségnek a magyarokhoz viszonyaikban csakugyan van ok a panasza, úgy csak az utóbbik, kik panaszkodhatnak. Panaszkodhatnak mindenekelőtt a merev particularismus fölött, mely a szászok egész cselekvésmódját jellemzi, a solidaritás érzetének hiánya fölött, mely minden tetteikben nyilvánul. És épen a szász nemzetnél fájdalmasan hat ránk ezen tünetény. Végre is megszoktuk azon gondolatot, hogy az alkotmányosság sok évi behatása szükségeltetik a szerbek és románok fejlesztésére, míg ezen fajok politikai és szellemi érrettsége annyira fejlődött, hogy öntudatosan és önkaratból sorakozzanak a magyar állam özszealádjá hazafias tagjául; de a szász néptörzs előhaladt képzettsége és erkölcsi értéke jobb várakozásokra jogosított fel bennünket, kivált mivel a szászok életkérdéses érdekei csak az egységes államélettel öszhangzatban mozdíthatatnak elő. Épen a német cultura elemnek legkevésbé szabad elzárkóznia az állameszme követelményei elől, és nem is teheti ezt, „kultura missiója“ megtagadása nélkül. Mert az állameszmében hatalmas civilizatori mozzanat van, kivált a mi körülményeink közt, hol az az egyedüli, mely a csendes haladást romboló törekvésekkel szemben biztosíthatja. Valamint minden nép kénytelen sajátságának jó részét a civilizatio egyenítő hatalmának átengedni, úgy soknyelvű államban minden nemzetiségnek saját érdekében áldozatot kell hoznia az állami céloknak az özszeesség szükségleteinek. És mi a szászoktól egyéb áldozatot nem kívánunk, minthogy szakítsanak partikularistikus irányokkal, melyek önmagukra nézve végzetesek lennének. Hisz a viszony oly tiszta, hogy a legrövidebb látó szem is beláthatja.

Az alapító és alakító elemet Magyarhonban a magyar törzs képezi anyagi szellemi és politikai tulsúlyánál fogva; ez a conservatív elv képviselője szembe a központfutó velleitásokkal és a felforgató törekvésekkel, ugymint a sivar radikalismussal, mely a sociális és politikai rendre tör. S így elválhatnak-e az aránylag csekély számú szászok ezen törzstől, vajon a számra nézve jelentéktelen nemzetiség nélkülözhető-e ezen erős támaszt a nemzetiségi elemek fel- és lezajló árának közepette? Nem esnének-e össze a hullámok fejeik felett?

Vajha egyszer felismernék a szászok saját érdekeiket! Nem óhajtjuk, hogy a magyar nemzetiségbe olvadjanak, de kívánjuk, hogy ne álljanak oda elszigetelve középkori szemetükre, s ne terüljenek el Szt. István koronája törzsei közt, mint valami tévszíkla. Külső összeköttetések bizony nem kárpótolhatják ezen elszigeteltségért, mert künn a „birodalomban“ meg nem hallgatva hangzanak el szenvelgés declamatiói. — Erdély épen nem Schleswig-Holstein — és mi mégis csak kételkedünk, hogy meglegyenek elégedve, miszerint egy tucztat tollat megmozgattak; mire tehát a zaj, miféle haszon származzék ebből? A magyar alkotmányban van elég tere mindazon nemzetiségi törekvések számára melyek maga az országban keresik célukat és a magyar állam eszméjébe szakadnak; ki ezentul törekszik, eljátsza az igényt, miszerint őket az alkotmányos élet tényezője gyanánt tekintsék s mint ilyenek bánjanak velük. Azt akarják-e a szászok, hogy a szerbek és románokkal egy fazékba kerüljenek? Ily passiókat mi nem értünk és épen nem foghatjuk fel, hogy mily hasznot hajtson, ha a szászok minden áron bele akarják magukat szavalni valami nemzetiségi fájdalom gyermek hálátlan szerepébe. Azért nem hagyunk fel azon reményre, miszerint e jobb megismerés magát nálunk még elég jókor törí át, mielőtt tért foglalt volna oly lehangoltság, mely utólagosan alig fog tetszést szülni. Ez a mi tanácsunk, egy igazi barát tanácsa, mely kevésbé kellemesen hangzik, de mindenesetre jobb szándéku, mint azon hamis barátok tanácsa, kik a szászoknak hizelegnek, hogy azokat saját céljaikra felhasználják!

A „K. K.“ egy ezelőtt írt cikket közöl, melyből ezeket idézzük:

Ha a Királyföld közigazgatás és igazságszolgáltatás tekintetében az 1848 előtti különleges állásban maradna, s különösen, ha a szász egyetem olynemű politikai jogokat gyakorolhatna, mint 1848 előtt, az nem volna egyéb, mit egy külön kis államocská, mely keblébe hordaná a Magyarországtól való elszakadás csiráját.

Már pedig, ha Erdély Magyarországtól még egyszer elszakítatik: kétségen kívül calamitás lenne mindnyájukra nézve, de a vész első sorban épen a szász nemzetet érné.

Megvárjuk tehát a circumspectus szász atyafiaktól és pedig a magok érdekében, hogy teljes erejükből ragaszkodjanak Magyarország integritásához, mert a költő szerint: áldja vagy verje sors keze, nekik is itt kell élniök és halniök. . . .

Sokszor hallottuk szász burocratáktól, hogy a szászok polgári intézményeket féltik. Ennek volt értelme az aristokratikus jellemű végrehajtó és törvényhozó hatalommal szemben: de nincs értelme ma, a midőn Magyarország alkotmánya demokratikus alapokon nyugszik s ily irányban fejlődik.

Azt hiszik talán azon urak, kik a magyarfaló német lapokat influencirozzák, hogy a szász nemzetnek tesznek szolgálatot, midőn a magyar kormányt és parlamentet insinualják; ezt hiszik, hogy veszély esetében e lapok, és nem a magyar hadsereg van hivatva hazánkat és tüzhelyeinket megvédeni?

Törekedett-e valaha a magyar elem, hogy a bevándorolt germán fajt magyarizálja, nem maradtak ők annyi év folytán németek? Veszélyeztette-e a magyar elem valaha a szász nemzet jogait? Emlékezzenek vissza azok, kik most bizalmatlankodnak — jobban mondván, önérdékből a bizalmatlanság magvát hintik — a productionale fórumokra, nemde a magyar elem ortalmazta a szász papok dézmáját, a mi pedig életkérdés volt magára a szász nemzetre nézve. Mind ezekkel szemben, ha csak a közel-multra visszatekintünk, azt tapasztaljuk, hogy némely centralisticus burocrata izgatónak még is sikerült a szász nemzet polgárai egy részének keblében a gyűlölség magvát kicsiráztatni. —

Adja az Isten, hogy a szász nemzet ugyanazon alapokon élvezze a polgári jogokat, melyeken azt a haza más törvényhatóságainak polgárai élvezik; életre ébredve, mihamarább emaucipálja magát a régi burocraták önző s szemfényvesztő körmei közül.

Az egyetemi hetesek operatumáról

így ír a „K. K.“

A N.-Szébenben jelenleg üléselő egyetem gazdasági tárgyak ellátására hivatott össze; a Comes körlevélben ezek vannak hangsúlyozva; a Királyföld municipalis újraszervezésének kérdése egyetlen szóval sem érintetik. Amde alig gyűltek egybe az egyetemi küldöttek, ép az „ifju szászok“ organuma sietett a verme-

sebb ó-szászokat megnyugtani, hogy erre is reá kerül a sor előbb utóbb. Nemsokára ugyan a „Siebenb. Blätter“ sürgették, hogy valahára a „Municipal-Organisation“ kérdését is elő kell venni, s e percztől fogva az „ifju szász“ párt úgy állt minden részrehajlatlanul bíráló és igazságosan ítélő hazafi előtt, mint az ó-szászok macskakörme, mely csakugyan kapargatja a parázsból a gesztenyét azon jóhiszemben, hogyha egyéb nem is, de a héj közt számára is marad valami.

Az „ifju szász“ sürgés-forgás, zörgetés megtermé gyümölesét: előttünk fekszik azon javaslat, melyet a Királyföld új rendezése tárgyában a belügyminiszterhez intézendő felirat alakjába készítettek a megbízott hetesek; ez ugyan még csak javaslat, azonban a megyesi napok óta bámulatos egyetértés kapott lábra a szász körökben nem-szász ajku egyetemi küldöttek ugyan valószínűleg ajánlani fognak lényeges módosításokat, sőt az is megeshetik, hogy egész önálló, külön felirati javaslattal állanak elő; hanem az egyetem körében a koczka már eldőlt, a hetesek által kifundált (mondhatnók: confundált) elveket majd megvédij a szász többség, legalább az új felirathoz is hozzáfűznek még egy-két ellenfél iratot, hogy majd később, a politikai légmérő változásai szerint azt allegálhassák: roszul irtunk kegyelmes uram! nem is tudjuk mit irtunk.

A hetes javaslat elkezd hajlongani jobbra és balra, fel és alá, a magukat behizelegni akarók szokása szerint.

E feliratban nemcsak a „szász nemzet“ kívánatait és követeléseit kellene hangoztatniök, hanem különösen a Királyföld román és magyar lakóinak állapotát ismertetővén, azok e részbeni méltányos igényeinek mi-kénti kielégítéséről kellene a kormányt és országgyűlést felvilágosítani; mert a szász pártok részéről e kötelesség még soha sem teljesített, holott az illetők megkérdezésének a magyar miniszter által talán ez lehetett egyik legfőbb indító oka, tehát a feladott kérdés lényegének legalább is hasonfele.

Valóban, az ifju szászok kézmósása páratlan jelenség és olybá tűnik fel, mint a midőn a vagyonát könnyelműleg tulterhelt önmagát kérné tutorság alá helyeztetni, csakhogy az eszelőség leple alatt menekülhessen hitelezői körmei közül — ha mindjárt a lunaticus is.

Párt még nem ért oly csufos véget, mint az „ifju szászok“: önmagukat ó-nak declarálják!

A felirat-javaslat ugyan hivatkozik a kormány lelkiismeretére csakhogy ismét meghallgattassék, s mindenki „kielégítését“ hangoztatja, csakhogy azok a bizonyos lábak eltakarva maradhassanak; ezért teszi kezét szívére s mondja „a felküldött három javaslat elmentés tartalma nem foglalja magában a kielégítés biztosítékait.“

De hát az új feliratban meglesznek-e ezek a biztosítékok? Nem; azokat csak az ország törvénye adhatja meg a királyföld lakóinak; csak ez lehet a belügyér kiindulási pontja; erre törjön utat az a felirat, a melylyel aligha nem akarnak más völgybe áthatolni. Az olyan emberekre vigyázni kell, a kik ma meghazudtolják azt, a mit tegnap égre földre esküdözve erősítették.

A fiokparlament szerénysége, janus arcza

czim alatt a „Kelet“ ezeket írja:

A királyföldi egyetem zöld asztala körül tanácskozó honatyácskák egykoron azt álmodták vala, hogy a küldöik által lakott terület nemcsak oszthatlan „Gesammtmunicipium“, hanem olyan államka az államban — lehet, hogy nem souverain „Markgrafschaft“ — de legalább Kronland-szerű „Sachsenland“ a melynek képviselésével, mint coordinált féllel kell, hogy traktáljon a magyar királyság parlamentje s a korona maga.

Az álom még a rösteknél is csak órákra terjed, a szorgalmas szász atyafiak tehát már korábban fölébredtek.

Körül néztek és meggyőződtek, hogy az a gyémántos germán fellegvár pulykalábon áll, hogy gondolni sem lehet arra, miszerint, Magyarország a „Sachsenlanddal“ kössön egy második 1867-ki pactumot. Ez egy kissé elbusitá a „körültekintő“ urakat; hanem azok a Seivert által szépen rendbe szedett „verbriefte Rechte“-k s még valami távolabbi „Errungenschaftok“ ismét felbátoríták a csüggedezőket, nagy napot csináltak magoknak az erdélyi bor-városban (Medgyesen) s úgy határozották, hogy egy fővel, de kettős arcczal látnak a munkához, s így az okossággal páruult ravaszágnak még sok minden sikerülhet.

Nem ros számítás, ezt be kell vallanunk; csakhogy az lenne a szégyen, ha a döntő körök a szerénységgel kendőzött tulkövetelés által tévutra vezetnénk magukat.

A megyesi confederatio bajnokai látszólag lemondásra készülnek, holott minden ujjuk szintugy görbednek a zsákmányra, melyet egészben ohajtanak saját egyetemes kamrájukba kaparítani. Ámde a köröket kell megvizsgálni s rögtön meglátjuk, hogy a komát szemmel kell tartani, különben csint követ el, mihelyt estveledik.

Bocsánat a hasonlatért, de nekünk a legújabb confundalt egyetemi felirat 12 pontja olybá tűnik fel, mint az öly karmai, fényesek, de hegyesek is, alkalmassak a védelemre, de igen a véres karmolásra is — ezért azokat kissé megnyirbálandóknak véljük.

Vizsgáljuk csak azokat a karmokat, azt a kettős arczot.

A II. pont a Királyföld (tehát valetet mondanak a „Saachsenland“ egykor annyira kedvelt elnevezésnek) kerületei számára „a jogok csak azon összegét“ követeli, melyeket „a törvény a municipiumoknak és községeknek általában megadott.“ A IV. pont a szabad választást hangsúlyozza, s nagyon helyesen a „birtok, szellemi képzettség és erkölcsösség“ kíván tekintetet fordítani; az V-ik a választandóktól megkívántató képességek meghatározását, ugy azt is, mily időközre történjék a tisztségekbe helyezés a törvényhozás feladatának vallja; a VIII-ik pont kimondja, hogy az „önkormányzati jogok és kötelek központja a municipium“ a XI-ik pont elismeri, hogy a Comest is a király nevezi ki miniszteri ellenjegyzéssel. Ezek az egyetem arczulatának jobbfele, a karmok fénye, de milyen a bal?

Ott van mindjárt az I-ső pont. Ha a 11 királyföldi municipium ezután is egy ösztörvényhatóságot képezend lehet-e így szó közigazgatási modern reformról? lehet-e Beszterczét, Brassót önkormányzati szempontból helyesen igazgatni, ha N.-Szeben a központ, ha t. i. ezutánra is „igazgatási és végrehajtói közeg“ lenne az universitás, a mint azt a III-ik pont formulázza.

Igaz ugyan, hogy a VI-ik pont azt akarná velünk elhítenni, hogy a község és kerület (municipium) önállóan határozand saját ügyeiben s azokat a törvények és statuták határain belül ömaguk igazítják; de ez pusztán szólam, mert ha így lenne, akkor ugyan mi maradhatna fenn azokból az egyetem számára?

Ennek a pontnak nincs realis alapja mindaddig, míg az egyetem végrehajtói jogokat és statutumalkotási (IX. és X. pont) jogkört ohajt magának reserválni; ez csak az önálló municipiumok jogainak megnyirbálásával képzelhető.

Azután a legújabb egyetemi felterjesztésnek indokolni kellene azt is, miért kell az önálló municipiumok fölé egy ily föbb statutumalkotó testület, miután a törvényhatóságoknak sincsenek más belügyeik, mint az ország más törvényhatóságainak, tehát, ha ezek tudnak gondoskodni saját keblü ügyeikről a legjobban, miért ne tehetnék és tudnák ezt tenni legezészerűbben a királyföldiek is? Ez ellen megállható okot bajos felhozni. Ha merülnek fel olyan ügyek kivételesen, melyekben közösen kívánnak fellépni, kövessék más municipiumok példáját: szólítsák fel egymást pártolásra, ily uton az egyetértés létesülhet mindannyiszor egyetem nélkül.

Kitűnik különösen a IX. pontból az, hogy az egyetemi felterjesztés egy teljesen fölösleges közbeeső testületet akar fentartani, s a midőn magát apellatorium forum gyanánt állítja 11 municipium fölé ép oiy jogot arrogál magának, melylyel soha sem birt, s mely parlamentaris országban csak az ország felelős kormányának adatik meg a törvény által, az önálló municipiumok fölött.

Ép ez a jánusi bal-arcz csalhatlan jellege, a mely a kiváltságok szerzési viszketegét tünteti fel és nem mutat lemondásra, a kor követelményeivel számolásra.

Hát arra mit mondjunk, hogy a midőn a város továbbra is középkorisan maga alatt tartaná a vidéket mégis a VIII-ik pont csakugyan világosan kiköti, hogy a nagyobb városok ügyeihez a székeknek semmi beleszólásuk se legyen. Mitéle jogfósztó igazság ez?

Hogyan lesz biztosítva a vidék párhuzamos emelkedése, ha a községekből ezután is a városi patriciusok kegyelméből kikelt bíró és nótárius fognak a község képviselői gyanánt a központra „Amststagra“ idéztetni, s ott ugy járandják, a mint a város urai fujják; míg nekik semmi szavuk a város ügyeihez! Valóban így szép önkormányzatot nyerne a szék és vidék! A város lenne ura, mintha a vidék csak majorsága volna Nagy-Szebennek stb. stb.

Szóval, az a felterjesztés, melyet az egyetem dec. 16-ki ülésében elfogadott, egy nyomorék önkormányzati szervezettel akar a Királyföldre tolni, a mely nem reform, de feudalis váruri szerkezet; mely az államkormányzat gépezetében egy fölösleges alkatrészt akar becsapósítani a soha sem birt jogokkal felékesített egyetemben, mely talabornál egyéb nem is lehetne; mely confiscálja a mu-

nicipiumok legszebb jogait, s gyökerében fojtja meg a vidék és szék önkormányzati uton való fejlődését, s a jogtalan beavatkozásnak széles utat ver, melyen az egyetem szeszélye lábatlanokodhassék.

Ha azt mondanák: kell nekünk egyetem, mert a közös vagyont csak általa kezelhetjük, jó, azt még érteni lehetne; de a midőn politikai testületet akarnak benne teremteni új kiváltságokkal, akkor azt kiáltjuk a magyar parlamentnek és kormányának: Caveant Consules! Mert ha a szászoknak külön politikai központot nemzetiségi vezértestületet engednek, s a Comest nemcsak mint kormányközeget, de mint nemzeti főnököt engedik figurálni: nó akkor példát adnak Magyarországnak nemzetiségi területekre osztására. Nem képzelet ez csak; meg kell emlékezni a tuzló szerbek és tótok követeléseiről; meg kell olvasni azon román memorandumot is, mely czelött havakkal ép a szászokra utalva követel afféléket, még pedig a mérséklet nevében.

Ezért nézzék meg jól a n.-szebeni universitás kettős arczát, s a ravaszsággal egyesült okosságnak se engedjék meg rést ütni a magyar állam életérdekein, különben mások is utánok mászkálnak.

Állam az államban

czim alatt írja a „Debreczen“:

Abban hogy a szász egyetem a Királyföld rendezéséről elmondá nézeteit, semmi különöst nem találunk, hanem annál inkább megbotránkoztató; aztán ama felirat lényege, tartalma.

Ugy beszél a szász egyetem, mintha önálló hatalmasság volna, — ugy beszél mintha kegyelmet gyakorolna az által, hogy a magyar kormányának „sziveskedett“ előterjeszteni, mit akar a szász nemzeti egyetem? Nézetök szerint a Királyföld nem volna egyéb, mint — állam az államban, melynek pedig a csalhatlan és sérthetlen feje — a szász nemzeti egyetem lenne. —

Tizenkét pontban foglalta össze az egyetem e tárgyról a maga nézetét, s mindegyik pont csak ugy dűlyed a benne előmlő felfuvalkodottságtól.

Érdekes ezért betekinteni a feliratba, a szászok hóbertjának tárházába.

Az egyetem kimondá, hogy tudtán kívül és beleegyezése nélkül a Királyföldhöz senkinek sem szabad nyulni. —

A szászok eddig azon elvek mellett harczoltak, a melyek a szabad választást gátolják. Küzdtek a virilitás mellett, támogatták a kormányt a választók rovására, és most kimondják, hogy bizony ők maguknak nem kívánják azt, a mit másra igyekeztek tolni. Ez is egy jellemvonás a — szász nemzeti egyetemre nézve. —

Minden hivatal a kormányközegek befolyása nélkül, a képviselői testületek szabad választása által töltendő be; — ezt kívánja továbbá a szász egyetem.

Nagyon szép kívánság ez is, hanem az ismét különös, hogy azok a szászok kívánják ezt, a kik a többi törvényhatóságra segítettek rátszokolni a főispánokat, s segítettek megállapítani azoknak mindenható hatáskörét. —

A Királyföld rendezése égető szükség, de ily alapon aligha fogja eszközölni a kormány.

Mi csak a szász álmodat akartuk bemutatni olvasóinknak.

Ohajtuk, hogy ébredésök — józanabb legyen.

A szász nemzeti egyetem ülése.

N.-Szeben, decz. 14.

Elnök Conrád Móríc az mai ülést reggeli 10 órakor megnyitja.

A közelebbi ülés jegyzőkönyve rövid észrevétel után elfogadatik, mely után az egyetem a napirendre tért.

Schochterus a hivatal szolgáltnak a drágasági pótlékok engedélyezéséről szóló kérvényüket terjeszti elő.

A bizottság kérvényezőknél 15% drágasági pótlék engedélyezését indítványozza, mi vitatkozás nélkül el is fogadtattott.

A 15-ös bizottság előadójának ajánlatára a pénztár vizsgáló bizottság hivatalnokainak: Simon Ferencz pénztárnoknak és Zweier Adolf ellenörnek a pénztár mintaszerű kezeléséért, a szász egyetem elismerését fejezi ki. A bizottságnak a pénztári ellenörizetre vonatkozó egyévi indítványai szintén határozatokká emelhetnek.

Schochterus a 15-ös bizottság nevében a megyesi felsőbb földművelődési iskolára eddig fordított költségek elszámolásáról s azzal kapcsolatban tervezetet mutat be az ezutáni számadás alakjára nézve.

A tárgyhöz szólanak: Macellariu, Schaffendt, Roll, minekfolytán a bizottság indítványai, melyek leginkább gazdasági természetűek, az utasítási tervvel egyetemben elfogadtattak.

Zaminer a 15-ös bizottság nevében javaslatba hozza hogy a megyesi gazdasági iskola egyik tanszékére történt hiányos pályázatok miatt a pályázat újból kihirdetessék. Mi el is fogadtattott.

Vlad tudósítja az egyetemet Wenrich Vilmos ideiglenes egyetemi levéltárnok működésének eredményéről.

A bizottság javasolja, hogy a kiküldött nemzeti egyetem által tett rendelkezés, kellemes tudomásul vételessék, s az időszertit levéltárnok előmunkálatokra fordított ideje már aug. 1-ig ne a három évi alkalmazási idejére számítottassék be, hanem ez öthavi munkálkodásért neki külön jutalmazás engedélyeztessék s végre egy háromtagu bizottság küldessék ki a levéltári munkálatok megszemlélése, s arról az egyetemnek jelentés tételre.

Mindezen indítványok egyhangulag elfogadtattak. A levéltári bizottság tagjaiul: dr. Amlacher, dr. Theil és Vlad választattak meg.

Schochterus az erdélyi természettudományi egylet kérvényét terjeszti elő, mely elnézést kérja számára 20 évre kamatnélkül adott 24000 frnyti kölcsön iránt.

A bizottság javasolja, hogy az ne engedjék el, a visszafizetési határidő mindazonáltal még tíz évre terjesztessék ki.

Macellariu indítványozza, hogy a kérelem egyelőre utasítottassék el, a határidő meghosszabítása pedig csak a fizetési határidő beálltával történjék.

Szavazásnál a bizottság ajánlata elfogadtattott.

Schochterus N.-Sink-Szék tisztségének kérvényét közli az ottani ipariskola javadalmazásáról.

A kérvény ily alakban nem vétetik tekintetbe összefüggésben ezzel a delegált nemzeti egyetem oda utasított, hogy minden arra illetékes iskola között egyenlő arányban segítyt osszon ki.

Az ülés 12 óra után ért véget.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése decz. 17.

A kölcsönről szóló törvényjavaslat tárgyalása befejeztetett. Ellene szavaztak huszónhárman. A szólók sorát Ghyecy Kálmán nyitotta meg, ki szintugy anticipálta a költségvetési vitát, mint a baloldalnak a jelen vitában felszóltat egyéb tagjai. Ghyecy igen élesen szólott s azt akarta bizonyítani, hogy az események amaz álláspontnak szolgáltatnak igazságot, melyet pénzügyeink fektetésben kezdettől fogva elfoglalt. Szavait azaz végező, hogy nincs bizalma a jelen kormányban, s a kinek még a legkisebb kételyei is lehetnek volna a részben, hogy mily jellegű lesz a költségvetési vita, azt Ghyecy e nyilatkozata utba igazithatta. A költségvetési vitában az összes ellenzék oly támadást tervez a kormány és a Deákpart ellen, melyben csatasorba állítja mindazon eszközöket, melyekkel a parlament a kormány megbuktatására csak rendelkezhetik. — Ghyecy után Pulszky Ferencz szólott röviden. Majd Madarász beszélt el, mit fog ő otthon választóinak mondani; őt Kiss János váltotta fel a „haza népének“ siralmait declamálván el ezerszer hallott rythmusokban. Ezzel az általános vita befejeztetett. A központi bizottság nevében Széll Kálmán ajánlotta még egyszer a törvényjavaslatot. Kerkápoly röviden felelt Ghyecynek, kijelentvén, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával köteletségének fogja tartani adatainak rectificálását. Tisza Kálmán ismételve megmagyarázza határozati javaslatának czélját. A törvényjavaslat ezután részleteiben is változatlanul elfogadtattott.

A főrendiház elvi fontosságú vita nélkül elfogadta a fővárosok rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

Decz. 18. ülés.

A képviselőház három, a véderővel összefüggő törvényjavaslat kivételével, a napirendre kitűzött valamennyi tárgyat elvégezte. A pénzügyi szabályok érvényének meghosszabbításáról, a váltó és kereskedelmi törvénynek személyzetének szaporításáról szóló törvényjavaslatok rövid eszmecsere után változatlanul elfogadtattak. Nagyobb discussiót idézett elő a hadjuttalék megajánlásáról szóló törvényjavaslat. Várady Gábor röviden jelezvén a balközép álláspontját, a törvényjavaslat czimébe a „magyar hadsereg“ elnevezés felvételét czélzó módosítványát terjeszté elő, ettől tevén pártja nevében függővé a törvényjavaslat végleges elfogadását. A szélsőbal részéről Csanády Sándor, Kiss János, Csiky Sándor és Madarász József nyilatkoztattak ki, hogy politikai meggyőződésüknel fogva egy ujonczot s egy bakanesot sem szavaznak meg a közös-ügyes kormányban. Madarász egyenesen ki is jelenté, hogy várva várja azon napot, midőn az osztrák provinciák a nagy német birodalomba fognak beolvadni, mert csak ez által látná Magyarország jövő boldogságát biztosítva. Madarász e nyilatkozata okot szolgáltatott a miniszterelnöknek egy felszólalásra.

Csanády személyes kérdésben szólalt fel, mert a központi bizottság előadója: Pulszky Agost, nagyon megbántotta azon állításával, hogy mindig ugyanazon beszédet mondja el. A törvényjavaslat ezután változtatás nélkül elfogadtattott; hasonlóképen a lovasezredek béke-

